

Національна академія наук України
Інститут історії України
Міністерство освіти і науки України
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Державна прикордонна служба України
Центральний музей

ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА Й УКРАЇНА (до 100-річчя початку Великої війни)

**Тези доповідей
Всеукраїнської наукової конференції
з міжнародною участю**

25-26 вересня 2014 р.
Київ – Черкаси

Київ-2014

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ННІ ІСТОРІЇ І ФІЛОСОФІЇ
ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНИЙ МУЗЕЙ**

ПЕРША СВІТОВА ВІЙНА Й УКРАЇНА (до 100-річчя початку Великої війни)

**Тези доповідей
Всеукраїнської наукової конференції
з міжнародною участю**

(Київ–Черкаси, 25–26 вересня 2014 року)

Київ–2014

Редакційна колегія

В.А. Смолій, академік НАН України – відповідальний редактор

О.П. Ресни, д.і.н., професор, член-кореспондент НАН України
(заступник відповідального редактора), **О.В. Черевко**, д.с.н.,
О.М. Філь, к.і.н., полковник, **О.О. Драч**, д.і.н., професор,
Л.І. Синявська, к.і.н., доцент (відповідальний секретар),
В.В. Шевченко, к.і.н., старший науковий співробітник

Видається за рішенням Вченої ради
Інституту історії України НАН України
(протокол № 6 від 26 червня 2014 р.)

Перша світова війна в Україні (до 100-річчя початку Великої війни): тези доповідей Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю, Київ–Черкаси, 25–26 вересня 2014 р. / редкол.: В.А. Смолій та ін. – К.: Інститут історії України, 2014. – 151 с.

ISBN 978-966-02-7343-6

У збірнику публікуються тези доповідей учасників Всеукраїнської наукової конференції, присвяченої 100-річчю початку Першої світової війни. Інвестуються рідні аспекти цього глобального воєнного протистояння й український контекст тогочасних подій.

Видання розраховане на науковців, викладачів і студентів, усіх, хто цікавиться питаннями воєнної історії та історії України початку ХХ ст.

УДК 94(100) «1914/1918»

ISBN 978-966-02-7343-6

- © Інститут історії України НАН України, 2014
- © Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2014
- © Автори, 2014

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ I

ГЕОПОЛІТИЧНИЙ, ДЕРЖАВНИЦЬКИЙ ТА ВОСННИЙ АСПЕКТИ

Ресніт О.П.

Перша світова війна і наслідки геополітичних катаклізмів початку
XX ст. для України 7

Черевко О.В.

Столітні роковини початку великої трагедії: війна,
яка сколихнула долі народів 10

Боєчко В.Ф.

Процес актуалізації «польського питання» у ході Першої світової
війни (1914–1918 рр.) 12

Брайчевська О.А.

Вплив Першої світової війни на зародження нових форм
дипломатичної практики 15

Гальченко С.І.

Плани держав Троїстого союзу й Антанти стосовно України
напередодні Першої світової війни 18

Георгізов Г.М.

Ескаляція протистояння між країнами Антанти і Троїстого союзу
у виданнях Російської імперії напередодні Першої світової війни 20

Гребенюк М.В.

Перша світова війна і народження оперативного мистецтва очима
американських дослідників 23

Гуржій О.І.

Проблемність вживання термінів «воєнний» та «військовий»:
методологічні підходи 26

Жилєнкова І.М.

Організаційні заходи громадськості України щодо перегляду
торгівельної угоди 1904 р. з Німеччиною (1913–1914 рр.) 28

Зайцева З.І.

Суспільно-політичний дискурс української інтелігенції в роки
Першої світової війни: конструювання смислів «великого суб'єкту» 31

Земзюліна Н.І.

Діяльність європейських жіночих громадських організацій в боротьбі
за мир напередодні Першої світової війни 34

Кабачинський М.І., Коваль М.В. Удосконалення довготривалої фортифікації під час Першої світової війни.....	37
Копытин И.В. 1914 год в Эстляндской губернии: власть и общество.....	40
Кравчук О.М. Чехословацька бригада у битві під Зборовом (1917 р.).....	43
Масненко В.В. Українська історична наука в умовах Першої світової війни: люди, ідеї, інституції.....	46
Науменко А.О. Війська Південно-Західного фронту під час Галицької битви у працях російських дослідників за кордоном.....	48
Онiпко Т.В., Онiпко Т.А. Симон Петлюра і українське питання в роки Першої світової війни.....	51
Печенюк С.І. Дії броньавтомобілів Бельгійського бронедивізіону під час наступу Південно-Західного фронту (4 червня – початок вересня 1916 р.).....	54
Усенко П.Г. Мієля О. Колчика до Трарбона і Батумі.....	57

СЕКЦІЯ 2 АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ВІЙНИ

Пергун С.І. Київсько ЖПУЗ у роки Першої світової війни.....	60
Вільшинецька О.Л. Суспільні настрої в Україні під час Першої світової війни.....	63
Губський С.І. Просвітня, пропагандистсько-політична та мистецька праця українських січових стрільців (1914–1918 рр.) у працях учасників та очевидців.....	66
Донік О.М. Гуманітарна складова діяльності Союзу міст в Україні у роки Першої світової війни.....	69
Драч О.О. Будні курсисток в умовах воєнного лихоліття.....	72
Жванко Л.М. Перша світова війна й Україна: проблема біженців.....	74

Загребельна Н.І.	
Благодійна діяльність освітян Київського учбового округу в роки Першої світової війни.....	77
Кириєнко О.Ю.	
Посилення поліцейного контролю за інформаційним простором у роки Великої війни	80
Клименко Т.А.	
Черкащина в роки Першої світової війни.....	83
Коляда І.А.	
Поліцейний контроль за українською інтелігенцією у роки Великої війни	86
Левицька Н.М.	
Участь українського студентства в Першій світовій війні	89
Петренко І.М.	
Участь учителів і учнів церковнопарафіяльних шкіл Лівобережних українських спархій Російської імперії у Першій світовій війні.....	93
Саган Г.В.	
Участь української громадськості у благодійних акціях із підтримки південних слов'ян у роки Першої світової війни	95
Силка О.З.	
Українські сільські осередки місцевих комітетів Червоного Хреста: діяльність в умовах війни	98
Треус С.П.	
Пограничник полковник Болеслав Мосцицкий – последний георгиевский кавалер Российской империи.....	101
Фесенко А.М.	
Становище українського православ'я на території Донеччини наприкінці Першої світової війни.....	103
Яременко І.О.	
Вплив Першої світової війни на соціальний авторитет земського вчителства українських губерній	105

СЕКЦІЯ 3

СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ В ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ

Аліман М.В.	
Борис Мартос і його участь у кооперативному русі Полтавщини в період Першої світової війни.....	108

Годунова Л.В. Імперський фіскальний апарат Наддніпрянської України напередодні та в роки Першої світової війни	111
Голиш Г.М. Особливості монетного обігу на українських землях в період Першої світової війни.....	114
Ключник Б.В. Робота інтендантської служби в Україні 1914–1918 рр.	117
Коваль Т.В. Громадські організації у забезпеченні потреб фронту в роки Першої світової війни (на прикладі військово-промислових комітетів).....	119
Корювченко С.В. Вплив Першої світової війни на соціально-економічне становище українського селянства на початку 1920-х років.....	122
Лазуренко В.М. Особливості функціонування зернового ринку України у період Великої війни та перші повоснні роки.....	124
Мазур О.О. Стан цукрової промисловості в роки Першої світової війни.....	127
Милько В.І. Управління навчальними округами України в умовах Першої світової війни.....	130
Мойсієнко В.М. Організаційно-правовий статус військово-промислових комітетів	133
Орлик М.В. До питання грошового обігу в Україні наприкінці Першої світової війни.....	136
Орлик С.В. Українське місто в умовах Першої світової війни (на матеріалах м. Єлисаветграда).....	138
Синявська Л.І. Діяльність гірничо-видобувних підприємств сходу і півдня України у 1914–1916 рр.	142
Фареній І.А. Діяльність «артільного батька» Миколи Левитського в роки світової війни	145
Шевченко В.В. Державні воснні позики Російської імперії 1914–1916 рр.: випуск, реалізація, ефективність	147